

ИЛИЯ МИХАЙЛОВ ПОБЪРЗАЙ

chitanka.info

ΜΑΧΑΛΙΑΤΑ

БАРБИ

Беше една студена снежна вечер в началото на март 1991 г. Снегът тихо шепнеше тайнствени заклинания по пустите улици на Пазарджик, слабо осветени от запотените прозорци на блоковете и къщите, чиито коминчета упорито изстрелваха нагоре димни въздишки. Студеният въздух миришеше на изгорели въглища, пресен сняг и още нещо.

Като повечето тогавашни седмокласници бързах след училище (СУ „Георги Брегов“) към къщи, за да подготвя домашните си за следващия ден, да почета книга или да погледам телевизия.

Само половин час по-късно някой позвъни на вратата. Беше брат ми, но първото нещо, което видях, не беше той, а едно шарено детско одеяло, което изведнъж пъргаво се размърда. Пред мен се откри най-красивата гледка, която бях виждал дотогава — малко сладко кученце. На пръв поглед ми се стори, че има нещо като характерна брада в долния край на муцунката. Впоследствие разбрах, че такъв е стандартът за самата порода. Беше малък чаровен женски еърдейл териер, само на няколко месеца. Гледаше ме с големите си изразителни очи, които сякаш казваха: „Бъди ми приятел!“

Нямахме щастието да я кръстим, защото тя си дойде с името — Барби! Разбира се, веднага се влюбих в тази малка госпожица. Тя беше толкова енергична, любознателна и миловидна, че всички бели, които следваха от нейните опознавателни обиколки из апартамента, бързо и бяха прощавани и забравяни: надрани килими, счупена ваза, издраскан паркет, следи от кални лапички.

Обичах да я извеждам сутрин и вечер. Баба ми също я разхождаше често. Заедно отново откривахме стария квартал „Младост“, скривалищата на котките, интересните миризми под пейките и заровените край някое дърво съкровища. В началото Барби беше плаха и предпазлива, но много скоро вече се чувстваше като кралица в своето имение — опашката вирната нагоре, топлият влажен нос и елегантната стойка само допълваха това нейно аристократично излъчване.

В един момент обаче белите на Барби опънаха до краен предел нервите на майка ми — самата тя олимпийски шампион по домашен ред и чистота. С огорчение и достойнство тя заяви на спешно свикания Семеен съвет: „Или тя напуска къщата, или аз!“. Помня, че започнах да протестирам, да заплашвам, да обвинявам. Всичко това обаче се блъскаше във величествената стена на Реалността, разбиваше се в нея и ставаше на малки парченца болка. Все пак успях да измоля отсрочка от Страшния съд и със свито сърце отидох на училище на следващия ден. Едва дочаках да свърши последния час и хукнах като маратонец към вкъщи. Там обаче ме чакаше само баба ми. От Барби бяха останали само каишката ѝ, играчките ѝ и шареното детско одеяло, с което брат ми я донесе първата вечер. Бях съкрушен. Не помня как се озовах на Тортата, седнах на една пейка и дълго плаках. Намери ме след няколко часа приятелят ми Марин, когото бяха командировали да ме търси по улиците на Пазарджик.

Години по-късно си дадох сметка на колко много неща ме бе научила Барби. Показа ми как да обичам безрезервно. Научи ме колко важни неща са доверието и отговорността. Изпълни със смисъл и съдържание думичката „всеотдайност“. Помогна ми да проумея, че техният — кучешкият свят — е много по-истински, по-честен и по-достоеен от човешкия, пропит от злоба и фалш. Даде ми своето Приятелство...

Миналата година бяхме с жена ми на един фестивал в Капана. Там изневиделица изскочи един млад мъжки еърдейл териер, истинско мъжко копие на Барби. „Какъв сладък Кен!“ — си помислих веднага. Гледах го с умиление, изпълнен със спомени и нежност. Младият господин обаче ми отговори с недоверие и плахост. Съзерцавах дълбоките му живи очи, които ме изучаваха, и сякаш видях в тях част от своето детство, което си отиде отдавна, заедно с Барби.

РУСНАЦИТЕ

Демокрацията вече беше избухнала. Началото на 90-те години — епохата на „големите надежди“, когато все още вярвахме, че „времето е наше“. Бяхме осъзнали въпиющата нужда да бъдем застраховани и две-три „застрахователни“ фирми активно задоволяваха тази новосъздадена потребност на българина. Къци Вапцаров вече беше събрал „момичетата на късмета“, а Дони току-що беше срещнал Момчил.

Бяхме тръгнали с майка ми на пазар. Търсехме домати, които да превърнем в сок, консервиран за зимата в зелени и кафяви стъклени бирени шишета втора употреба, които ни чакаха вкъщи, старателно измити.

Изкушаващата миризма на кебапчета бавно се разстиляше из градския пазар. Като вълна отиваше до всичките му краища. Плавно се сливаше с аромата на риба, който идваше от ъгловия магазин, точно срещу ГУМ-а. Докосваше елегантния мирис на цветя от цветните сергии, а после попиваше в шарените дрехи на една възрастна дама от ромски произход. В едната си ръка тя държеше бяла пластмасова чинийка с емблемата на Мерцедес на дъното, в която имаше кюфте, кебапче и две големи филии бял хляб. Пръстите ѝ имаха следи от червеникава къна и златен пръстен. Безмълвно, сякаш по даден сигнал, тя отчупи половин кебапче, зави го ловко в парче хляб и бързо го погълна. Истинска състезателка по синхронно ядене на топла скара!

Наблизо червендалест усмихнат шишко продаваше аудио касети под звуците на „Камъните падат“, които изстрелваше във въздуха голям черен двукасетъчен касетофон Gold Star.

Гмурнахме се в морето от търсене и предлагане и майка ми, като стар познавач на съотношението цена — качество, започна инспекцията на сергиите с домати.

Неусетно обаче аз се отклоних към Минералната баня, където се подвизаваха чужденци, които всички наричаха „руснаците“. Повечето от тях бяха от различните републики: арменци, грузинци и какви ли още не. Планини от покъщнина и предмети на бита с надпис „Сделано

в СССР“ разделяха тези хора на малки островчета. Сякаш Кавказ се беше преместил в Пазарджик. Тенджери под налягане, бързовари, прахосмукачки, катинари, сервизи за чай, чинии, ножове, бинокли, дори телевизори „Юность“, разпръснати по земята върху найлони. Сигурен съм, че ако някой проявеше интерес, руснаците биха могли да доставят и танк Т-34 на части. (Като се замисля, това беше първият път, когато видях самовар.)

Имаше един чичко с очила с дебели стъкла, който свиреше на китара. Вгледах се в очите му, а след това и в очите на другите. От тях изтичаха тъгата по далечната родина, умората от дългия път към непознатото, страхът от неизвестността и усещането за несигурност.

Някой беше направил импровизирана пробна с въже и опънато одеяло, която явно се ползваше и за склад, а и кой знае още за какво. Приличаха на евреите, оцелели след потопа. Купчина човешки съдби на кръстопътя на градския пазар в моя роден малък град.

Изад импровизираната им стая изведнъж изскочи малко момченце — истински ангел със сини очи, руса коса и смъкнати гащи, който се втурна към нас с неразбираеми викове. Майка ми посегна и го спря, за да го предпази. В следващия момент детето вече беше в сигурните ръце на майка си. Искахме, от добри чувства, да им дадем нещо, но вече нямахме пари, а и така вероятно щяхме да ги обидим. Майка ми извади два големи хубави розови домата, които едва обгръщаше с ръце и ги подаде на младата жена. Усмивката ѝ издаде зле прикрито смущение и огромна благодарност, която моментално я накара да се изчерви.

„Спасибо!“ — промълви тя на странен руски език с кавказки гърлен акцент. Изчезна зад сергията и се върна веднага с червена пластмасова купа за салата, която ни подари. Не попитахме как се казват тя или детето, всичко стана много бързо. Просто благодарихме и си тръгнахме. Очакваше ни дълъг доматен ден.

Днес руснаците отдавна ги няма. Пред Минералната баня е само пресъхналият фонтан с фигурата на голата жена в него, а по пейките често почиват пенсионери и ято градски гълъби.

Майка ми обаче все още пази пластмасовата червена купа. Не я използва, но я пази като спомен за онзи слънчев ден, когато дадохме и получихме мъничка частица добро и съпричастност, а човешката

благодарност ни позволи да видим лицето ѝ и да проумеем, че винаги
ще я има.

ЦИРКЪТ

Когато си на 13 години, животът често ти изглежда като една от онези задачи с думи от учебника по математика, в които някой се интересува за колко време ще се напълни с вода един басейн, ако едната му тръба работи 2 часа, а другата 3. (Какво значение има това, по дяволите?! Нали после децата ще са щастливи, къпейки се в него!).

Правилата ти се струват прекалено много — като оставащи минути до края на скучен учебен час. Това е времето, когато майка ти ти прилича на устройство, което постоянно се опитва да те завива, проверява дали си потен и написал ли си домашните си за утре.

Така поне се чувствах аз като дете от 80-те години на миналия век. Още повече че тъй като баща ми почина прекалено рано, баба ми беше и мой баща, и втора майка, а това означаваше още едно такова устройство за контрол вкъщи.

Без да осъзнавам, че брат ми е с 10 години по-голям, често се бунтувах срещу една голяма несправедливост. Той имаше право да си лепи в стаята плакати на AC/DC, Metallica, Led Zeppelin, Deep Purple и Queen, а аз не.

Смело мога да кажа, че споделях съдбата на руските крепостни селяни от XIX век, защото, според конституцията на майка ми, имах право да си играя само пред нашия блок и в краен случай някъде из вътрешния двор на ЖК „Младост“. Всеки опит за самоотлъчка беше осуетяван на момента от баба ми, която четеше библията си на прозореца в кухнята и ме наглеждаше. При редките ми бягства зад железната завеса веднага ме настигаха в гръб нейният глас и системата ѝ за ранно известяване: „Илкооооооооо!“.

Така стояха нещата в края на август 1989 г., когато един ден в квартала пристигна цирк от Унгария. Големи сини букви „AROLO“ на оранжев фон оповестиха официално неговото име.

Настани се на малкия махленски стадион и щеше да остане там цяла седмица. Кварталът сякаш се прероди и започна нов живот. Всички се почувстваха специални, защото всяка вечер целият град идваше на цирковите представления. Живеехме и дишахме с цирка. Е,

имаше и недоволни — няколко души, на които се налагаше да заобикалят, за да стигнат до своето обработваемо парче земя в близките ранчета. Но и те често започнаха да се спират край цирка на връщане. Оставяха на земята тежките си кофи с розови домати и краставици. Подпираха се на мотиките си, по които все още имаше полепнала мокра пръст, и гледаха.

Унгарците бяха мили и любезни хора. За повечето от нас те бяха първите чужденци, които виждахме на живо. Общуването, макар и на развален руски и с жестове, беше успешно. Никой и нищо вече не можеше да спре мен и другите хлапаци от квартала да висим постоянно пред цирковата шатра. Цирковите артисти ни подаряваха балони, дребни бонбони, а най-големите късметлии от нас получаваха възможност да погаят едно от двете малки циркови понита или бяха великодушно допускани на представленията безплатно, а на другия ден всичко се повтаряше.

Помня, че онази сутрин бързо закусих и се изстрелях към стадиона. Бързах с всички сили, за да видя отново тази цветна жива картина, в която участвах и аз самият. Едва успях да премина край 8 и 9 блок, които и днес си стоят там като двама отегчени великани, и това, което видях, ме попари. Всичко беше пусто. Стадионът отново беше придобил обичайния си вид. Усетих, че една издайническа сълза потича надолу по бузата ми. Тъгата бързо зае мястото си в ложата на моите спомени. Циркът си беше отишъл.

СТАРАТА МАХАЛА

Старата махала. Отдавна не изглежда както преди. А и аз самият вече не съм същият. Пораснах. Научих се да живея със спомените си и да пускам мечтите си да си отиват — като хвърчила, поели по пътя на вятъра.

Навсякъде тук — в пазарджишкия квартал „Младост“ — обаче са пръснати парченца от детството ми. Достатъчно е само да затворя очи и ги виждам. Ето там все още са двете брези, които за нас тогава бяха греди на футболна врата, играехме най-истинските футболни мачове, в които всеки даваше всичко от себе си, тичайки след гумената топка от 6,10 лв. А ако имахме късмет, някой вадеше кожена топка, която ние — децата на 80-те — галено наричахме „бразилка“. Това правеше всички щастливи и още по-настървени. Сякаш играехме на най-големия и красив стадион на света, пред 100 хил. души, а не на неравната поляна с детелини пред блоковете.

Две момичета, застанали едно срещу друго, са опънали ластик, а приятелката им скача на него, произнасяйки тайнственото заклинание: „Ема есаса...“

Някой пере голям персийски килим, прострян мокър на стълбите пред входа. До него лежи черен маркуч, а сапунени мехурчета вода се стичат от страни, отразявайки слънцето.

Там пък е мястото, където строяхме своята снежна крепост при традиционните зимни войни със снежни топки. Краката ни ставаха мокри от пресния сняг, сополите ни замръзваха, а почти всеки пропускаше покрай ушите си по едно повикване на майка си или баба си от терасата в името на победата. После обаче всичко си идваше на мястото след няколко разтривки с камфоров спирт, краката в сол и гореща вода и голяма чаша липов чай.

Виждам и игрището, на което играехме на топчета — прашно продълговато парче земя, на което чертаехме триъгълник и се „садахме“ гуди, кокалки, сирийки и др., които бяха залогът за участие в поредната игра.

Помня и зелената пейка, на която всеки следобед бай Иван Македонец даваше своите уроци по сантасе и табла на поредния си партньор: „Дай каро! Дай каро! Дай каро!“

Ето го стария прегърбен слабичък пощаджия, бавно спира колелото си и слиза. Сваля голямата си синя шапка и уморено избърсва потта от плешивата си глава. Чакат го няколко нетърпеливи баби. Той премята пред себе си тежката кафява кожена чанта, плюнчи пръст и започва да брои пари. Денят за пенсиите е.

Стигам до блока на майка ми — каква криеница ставаше там през дългите летни вечери под онзи червеникавооранжев летен залез! Вечерният ветрец упорито прогонва прашната градска мараня. Клоните на дърветата важно се поклащат насам-натам, давайки път на спасителния вечерен хлад. Някъде свири щурец, а няколко нощни пеперуди кръжат около мъждукащата улична лампа. Мирише на изгоряло дърво. Някой вари компоти за зимата.

Три жени си говорят нещо много важно и чоплят семки. Една от тях се плясва по крака, за да прогони нахалните сезонни нашественици — комарите. После и трите вдигат глави нагоре към небето, осеяно с големи звезди, които гледат като безброй любопитни очи.

Просветва малка искра. Един от мъжете, които играят карти на близката пейка, пали поредната цигара, докато неговият партньор псува тихо късмета си след поредното раздаване.

Весела глъчка оглася кварталната вечер. Група деца играят на криеница. „Царски път! Царски път!“ се чува отнякъде. Мижацият вика някой хлапак, който така добре се е скрил по време на играта, че дори сам не може да се открие.

Като мълчаливи горди стражи блоковете бдят над тази провинциална идилия.

В судокуто от прозорци тук-там някои светят все още.

Чува се телевизор — последните новини за деня на Първа програма.

Сънят бавно прегръща всички. Само един човек с колело бърза за нощната си смяна.

Късчета детство. Пазя ги. Все още...

ЗАДУШНИЦА

Веднага щом се събудих, носът ми ми докладва, че нещо вкусно се случва в кухнята. Това бяха курабийките на майка ми, както и до днес тя нарича своите соленки със сирене, намазани отгоре с яйце. Всички стаи миришеха на тези тестени вкуснотии, които старата ни готварска печка „Мечта“ бълваше на партиди през определен брой минути, сякаш в някаква нелегална квартира се печатаха позиви.

Беше събота. Облякох се и последвах миризмата, която бързо ме отведе в кухнята. Кандилото с иконата на св. Богородица мъждукаше едва-едва, напомняйки, че е Задущница. Старият VEF 206 разпръскваше тихо информация от радио „Хоризонт“, а майка ми и баба ми, улисани в подготовката, почти не ме забелязаха. Седнах до тях и две-три „курабийки“ бързо изчезнаха в небитието, а аз невинно гледах в тавана, преглъщайки скришом. Веднага обаче бях заловен на местопрестъплението. „Недей от тези! — сръза ме майка ми, която със зачервено от топлината лице беше запретнала ръкави и запасала старата си готварска престилка — Излязоха по-сполучливи и са за раздаване. Вземи си от другите и кажи «Бог да прости!». «Маре, я остави детето да си хапне каквото му харесва!» — намеси се баба ми в моя защита, както винаги. — Хапни си, чедо! Хапни си!“ Обичам баба си, дори и днес, когато нея отдавна я няма. Тя винаги ми е приличала на Добротата, облечена в черно, с пригладени назад побелели коси, хванати на кок.

Избърсах с ръка запотения прозорец на кухнята и облачната есенна съботна сутрин влезе по-смело в стаята. През квартала сновяха върволици от мъже и жени, въоръжени с малки теслички, мотики и кофи за вода. Някои отиваха да почетат паметта на своите мъртви, а други се връщаха. Спираха се за миг, разменяха си найлонови пликчета с вафли, холидейки и пластмасови чашки с варено жито и бисквита отгоре. Група малки циганчета се разминаха с една жена с черна забрадка и с мъж, буташц голямо колело със заварена на него детска седалка.

Имах чувството, че в такива дни целият Пазарджик се изнасяше към „Младост“. (Какво странно име за квартал, който се намира близо до гробищата!)

Още тогава, преди повече от 20 години, проумях, че смъртта може да обединява хората по извратен начин, да ги кара да се чувстват поне за миг равни, нищожни и преходни. Да ги подтиква да съжаляват и да си спомнят, да страдат и да са щастливи, защото този път тя не бе избрала тях.

После всичко следва добре познатия вече алгоритъм на съществуването — всеки нарамва на гръб своя егоизъм, натъпква малките си грехове и неудобни истини по тайните си джобове, преглъща обратно почти повърнатата злоба и завист и продължава напред заедно с живота си.

МОНАСТИРЪТ „ШАОЛИН“

Преди двадесет и повече години, в тогавашното кино „Млада гвардия“ в Пазарджик, прожектираха китайския филм „Манастирът Шаолин“. Той впечатли всички нас — момчетата от квартал „Младост“, с красивата природа и сръчните гологлави монаси, летящи във въздуха и правещи чудеса с ръцете и краката си.

Гледахме филма по няколко пъти може би всеки ден от онези две седмици, през които го въртяха — от 14 до 16 ч., а след това от 16 до 18 ч.

А после, странно как, в квартала се появиха няколко души с обръснати глави по подобие на шаолинските монаси.

Много от нашите майки с ужас забелязаха липсата на любимите си точилки, които бяха умело приспособени в монашески тояги за бой, а когато вечерта постилаше тъмната си завеса, кварталът се огласяше от онзи странен сигнал, който шаолинските монаси използваха във филма и който само малцина от нас се научиха да възпроизвеждат със силно духване в две склучени една в друга ръце.

Стигна се дори дотам, че дворът на детска градина „Пролет“ (днес на нейно място се намира болница „Св. Екатерина“) стана тренировъчна база за онези, които искаха да стигнат по-далече и да овладеят техниката на монасите в боя.

Какво се случи после? Нищо особено — просто всички пораснахме, дори на някои от нас се наложи да го направим по-рано.

ТОВА СЕ СЛУЧИ НА ПИСТАТА

Сивите облаци бавно се събираха над малкото квартално стадионче, сякаш имаха важна среща, на която да обсъждат на висок глас много наболял проблем. Миришеше на дъжд. Тежка и задушна августовска вечер на 2002 г. Като капак на буркан омния небето над скучния еснафски Пазарджик затваряше лятната мараня, за да я консервира за зимата в спомен. Обувах си обувките за тичане, когато чух майка ми: „Не излизай тази вечер! Ще вали! Притеснявам се!“ „Няма! Всичко ще бъде окей! Не се тревожи! Докато изгледаш новините, ще се върна!“ — отвърнах аз и бързо се изнизих от вкъщи. Бях започнал редовно да правя крос още от 1998 г. Тогава имаше само двама-трима кучкари заедно с мен, които може би ме мислеха за луд. След години стана модерно и броят на бягащите братя и сестри бързо се увеличи. За щастие все още нямаше социални мрежи и хората просто тичаха за здраве, без да се тагват и снимат.

Още с първите стъпки на пистата вдъхнах онзи странен мирис на дъжд, който носи в себе си напрежение, неизвестност и надежда. Нагорещеният от жегата асфалт излъчваше топлина, достатъчна, за да разтопи леда в отношенията между Северна и Южна Корея. Високите горди тополи леко поклащаха короните си сякаш в знак на съгласие с плановете негово величество Лятото за една дъждовна и прохладна вечер.

Продължих да тичам. Някъде към средата на първата ми обиколка облаци се състиха още повече. Задуха силен вятър. Вдигнах глава и видях как блесна първата светкавица, а след това се чу оглушителен шум. Устните ми се напълниха с прах. Наближаваше буря. Изневиделица се появиха и първите дъждовни капки, които сякаш бързаха да напоят сухата жадна земя. За миг се уплаших, защото дъждът се усили, но реших да завърша обиколката си. Тичайки, затворих очите си и разперих широко ръце. Може би съм приличал на статуята на Иисус Христос в Рио де Жанейро, която бяга за здраве. Исках сякаш да прегърна дъжда, хората и целия свят около себе си.

Не виждах нищо, а сякаш се носех в безтегловност някъде из пространството. Като че ли се намирах в песен на Еня. Не чувах нищо, само как сърцето ми бие ускорено. Бях останал сам със себе си и с тишината, отваряйки малката тайна стая на Душата си, за да се проветри. Не помня колко време продължи това. Когато отворих очи, бях мокър до кости. Усетих, че се усмихвам, без да зная защо. Чувствах се по-лек, по-истински, изхвърлил от себе си душевните токсини, злобата, низките страсти и мръсните неща.

„Къде се забави толкова? Целият си мокър! Притесних се!“ — каза майка ми, когато се прибрах вкъщи.

„Тук съм, майко! — отговорих аз — Върнах се!“.

ПРИЯТЕЛИТЕ

СЛУЖИТЕЛЯТ НА КЛИО

Той беше моят пръв учител по история. Истински свещенослужител в храма на Клио и съвременен будител, който години наред палеше пламъчето на интереса към нейната/нашата наука у поколения деца. Едно от тях бях и аз.

И ако днес това пламъче в мен все още устоява упорито на бурите на Безумието, които брулят бреговете на острова на Българското образование, то заслугата е и негова — на г-н Иван Керезов. Този човек имаше смелостта да бъде новатор в класната стая още преди Горбачов да даде старт на Перестройката в СССР.

Беше открил някак си верния път към детските сърца и го използваше най-рационално, за да ги учи на история и да ги възпитава. И всичко това се случваше там — в митичния кабинет 306 на СУ „Георги Брегов“, гр. Пазарджик, където той работи над 30 години. Три десетилетия вярна служба в името на каузата „Брегов“, един истински бреговец до мозъка на костите си! Всичко това го превърна в емблема на нашето училище, в негов символ, негова запазена марка.

Имах щастието и привилегията да бъда негов ученик, а години по-късно и отговорността да поема щафетата от него и да стана негов колега. За тези неща си мисля днес, когато отново чукам на небесните врати, за тях и за неговата харизматична усмивка, за живите му изразителни очи и за топлия му глас...

Сбогом, г-н Керезов! Благодаря Ви за всичко, на което ме научихте, за всичко, което дадохте на мен и на нашето училище! Ще се срещнем отново някой ден — „в друго време, в друг свят“.

НИКИ

Ех, този Ники! Невероятен виртуоз! Китарата му за пореден път ме кара да настръхвам. Океанът от съдби и хора по Главната тъкмо беше погълнал мен и жена ми, а неделя вечер ме бодеше нахално с пръст в корема, нашепвайки „Утре е понеделник! Утре е понеделник!“.

С досада си правех план на седмицата и задачите. Чу се звук на китара, която сякаш завъртя в кръг топлата октомврийска вечер и тя се превърна в страстна танцуваща испанка с ветрило в ръка. Беше Ники. Спрях се и се заслушах — „Аранхуес“ на Хосе Родригес.

Моята персонална машина на времето веднага прехвърли мен и жена ми в XIX в. по улиците на Севиля. Слушахме и гледахме с отворени уста как испанката танцува пред местните идалго. Страст, вино, копнеж, погледи, пълни с желание... и една китара.

Не исках всичко това да свършва, но за жалост машината ми на времето никога не се разваля. „Приземихме“ отново на Главната.

Благодарихме на Ники и си тръгнахме, а испанката бързо изчезна в една от малките странични улички, някъде там — под тепетата.

ИЦО

Не бяхме приятели с Ицо. Не и в онзи класически, за мен, смисъл на тази свещена дума, носещ усещането за филма „Вчера“ или за песен на група „Фактор“. Един поизтърган по ръбовете, но красив образ на приятелството, сякаш по шаблон изрязан от зелен линолеум в час по трудово обучение. Образ, с който повечето от нас — поколението на 70-те години на миналия век — сме обременени. Една съвкупност от най-чиста приятелска обич, безусловно уважение и взаимна готовност за помощ, граничеща със саможертва.

Нямахме достатъчно време да минем на този етап, защото Бог реши да повика Ицето при себе си твърде рано — малко след като той беше прескочил 30-те.

Понякога приятелството ми прилича на компютърна игра: минаваш през различни нива, помагаш в разни мисии, ти получаващ помощ, но за разлика от играта тук няма сейфове и ако сгресиш, трябва да започнеш отначало.

Ицо беше невероятен меломан. Помня, че в малката му стая стояха грижливо подбрани и строени над 400 аудио касети, които сякаш козируваха на своя генерал, щом той се озвеше пред тях. Там можеше да откриеш всичко — от The Jackson Five, през Queen, та чак до най-нашумелите летни хитове от края на 90-те. С предимство за него обаче бяха класическият рок и ранният хеви метъл, което заздрави връзката ни.

Ицо не само харесваше музиката, той се интересуваше от нейната история — как е била написана дадена песен, от кой албум е, коя е по ред от страна А или страна Б. С такава увереност и детайли говореше за албумите на Creedence Clearwater Revival, Deep Purple, Led Zepelin или AC/DC, сякаш той бе присъствал на самите записи.

Малко по-късно Ицо си купи компютър и започна да сваля всичко на дискове. От това се възползвахме и всички ние около него. Засипвахме го с поръчки, а той само се усмихваше с големите си сини очи, луничките му подскачаха нагоре, а изпод рижавия му мустак следваше едно „Нямаш ядове!“.

Другата му страст беше техниката, особено касетофоните и телевизорите. Беше такъв майстор, че ако му дадеш части от прахосмукачка и миксер, той можеше сглоби от тях двукасетъчен касетофон Gold Star.

Свиреше чудесно на китара и пеше. Често, на нечий купон, просълзяваше всички с песни на Висоцки, „Любе“ или, ако веселието вече бе навлязло в друго алкохолно измерение, пускаше в действие парчетата на „Черно фередже“, „Сигнал“ или „Щурците“.

Имаше топъл и заразителен смях, който следваше като логичен епилог след поредния мръсен виц, разказан от него. Смееше се той, смеехме се и ние, които седяхме около него край белите пластмасови маси в кафе „Дионис“. По онова време то минаваше за сборище на стари и млади рокери и начинаещи почитатели на хеви метъла в Пазарджик. Още помня един негов виц за един милиционер, който... абе, няма значение.

Зад маската на добродушен зевзек обаче Ицо криеше лесно ранимото си голямо сърце, готово да даде и да получи цялата любов на този свят.

Помня, че бях загубил касетката си с албума „Heartbreak Station“ на Cinderella (band) от 1990 г. Ицо беше един от първите сред нас, който ползваше някаква програма за трансформиране на аудио касети в mp3 файлове (по онова време вече имах първата си компактдиск система и можех да слушам дискове). Бях излизал до центъра и минах на връщане край дома му. Както обикновено той пушеше на прозореца на своята стая и слушаше Black Sabbath. Обясних му за какво съм дошъл. Побъбрихме още малко и аз казах: „Добре, Ице! Аз ще вървя, че майка ми ме чака. Благодаря ти! Другата седмица ще мина да взема диска.“

Той ме погледна усмихнат, хвърли фасата си и отвърна: „Нямаш ядове!“. После затвори прозореца и аз тръгнах към вкъщи. Няколко дни по-късно разбрах, че всъщност това е бил последният път, когато съм го видял жив.

В ПАМЕТ НА СТЕЛИ

Нека ви разкажа за първия път, когато „почуках на Небесните врати“. Нека ви разкажа за едно добро и хубаво момиче на име Стела, което Бог реши да прибере при себе си твърде рано. Нека ви разкажа за едно голямо сърце, готово да даде и получи цялата Любов на света, за две топли очи, които говорят, за една загадъчна усмивка.

Стела Ангелова завърши профил „Изобразително изкуство“ в нашето училище през „далечната“ 2006 г. (Всъщност по традиция учениците ни от този профил са се отличавали със своите характерен стил на поведение и обличане, нестандартен начин на мислене и артистизъм.)

Между мен и тези деца още от самото начало се зароди специална връзка. Станахме партньори в час и приятели извън училище. Понякога се получава, просто се случва. Така изминаха четири години. Пазя много техни рисунки, послания, есета и стихове.

След бала всеки пое по пътя си. Много от тях станаха студенти, други избраха чужбина, а Стела реши да се върне в родния Ихтиман, където започна работа.

И така до една слънчева студена утрин на декември 2006 г., когато телефонът ми извънтя и разбрах за катастрофата и нелепата смърт на Стела. После хилядите въпроси — „Защо?“, „Как така?“, „Тя беше само на 18...“.

Веднага заминах за Ихтиман, за да изпратя Стели до нейния последен пристан. Спомням си студения мрачен ден; стихотворението, което тя беше посветила на мен и което майка ѝ ми предаде; траурната процесия, преминаваща през града; старецът, който се спря, свали шапката си и ни изчака почтително да отминем. После събрахме скромна сума, която предадох на семейството. Тук е мястото да благодаря на Йоана Янакиева — друго дете, също родом от Ихтиман и наша ученичка, която ме придружи.

Защо ви разказвам всичко това ли? Правя го в памет на Стели. Защото съм сигурен, че тя ни гледа някъде от Горе, усмихва се и

подкрепя своето училище. А аз... аз понякога все още се чувам как „чукам на Небесните врати“.

Почивай в мир, Стели! Никой не е забравен! Нищо не е забравено!

ПОСЛЕДНИЯТ ПЪТ

Това беше последният път, когато го видях жив, преди година. Помня го от времето, когато все още вярвах в Дядо Мраз, а Пазарджик ми изглеждаше огромен и шарен. По-късно вече ми приличаше на герой от книгите на Тери Пратчет. Нисичък, слаб, леко прегърбен ромски бард (как звучи само!) със стара шапка с козирка и смешни мустаци.

Винаги спокоен, но устремен нанякъде, следващ съдбата си на уличен музикант, стиснал в ръка самоделната си китара от тенекия от маслини, с дървен гриф и телени струни.

По-късно разбрах, че прякорът му е „Малкия Мук“, но всички го знаеха и като „Ванката от Ковачево“. Аз пък си го бях кръстил Пако де Лусия.

Беше седнал под една сянка близо до Тортата и свиреше. Очите му — блажено затворени, а той самият — сякаш изпаднал в някакъв транс. Истински древногръцки разказвач, който с лирата си описва бурния живот на боговете, а вълните на синьо-зеленото море докосват душата му.

Не разбирах какво пее, а и той най-вероятно също, но беше нещо тъжно. Китарата му сякаш плачеше, спомняйки си за някаква нещастна любов в далечната му индийска прародина — между знатен махараджа и красива бедна девойка с червена точка на челото.

Прекъснах го, оставяйки му своето левче, и го помолих да ми разреши да го запиша. Усмихна се някак свенливо и това ми беше достатъчно.

Няколко седмици по-късно разбрах, че е загинал в нелепа катастрофа край Велинград, пътувайки на автостоп. Обзалагам се на 7 лв., защото само толкова имам в себе си в момента, че Смъртта го е заварила така — с блажено затворени очи, пеещ своята тъжна песен. Почакала е за миг, послушала го е, а после заедно са тръгнали по ул. „Вечност“.

ЗВЕЗДАТА НА МАЙКЪЛ

„Местата са ограничени!“ — това пишеше на една хартиена реклама за ваканция в Гърция, която някой беше залепил с надежда върху някаква входна врата на ул. „Иван Вазов“ в Пловдив. После явно слънцето и дъждът си бяха поиграли с нея като косатки с нещастен тюлен, но големите букви все още се четяха. За сметка на това обаче снимката под текста, която в първоначалния си вид бе представлявала красив гръцки остров, вече приличаше на неуспешен опит за яйца по панагюрски.

Отдолу, отлепен наполовина, тъжно се развяваше некролог, като страница, която някой се опитва да затвори.

Помня добре този юнски слънчев късен следобед на 2009 г., защото това бе денят, в който Майкъл Джексън пое пътя към Вечността. Вървах под дебелия сянка на чинарите. Животът беше навсякъде около мен — в лицата на хората, в малките сини парчета небе, разпилени небрежно по тротоара, в натрапчивия тежък мирис на дюнери, в шума на колите. Аз обаче мислех за Майкъл и за това как г-жа Смърт го бе добавила внезапно в своята затворена група, от която никой все още не се е отписал.

Вече се виждаше площадът с Военния клуб и големия фонтан. Встрани от пощата се бяха събрали млади хора. Един от тях дори беше облечен като Майкъл — с късите тесни панталони, белите чорапи, шапката в стил „Борсалино“. Бяха пуснали негови песни, а после видях и нарисуваната със спрей звезда с надпис Michael Jackson. Казах си: „Боже Господи, та този човек е жив! Той е тук с нас!“ Дадох си сметка, че всъщност той ще живее вечно в своите фенове чрез своята музика. Проумях всепобеждаващата сила на Изкуството, способна да победи дори Вечността.

Много серии на „Малката булка“ изтекоха оттогава. Много нови и модерни „хитове“ се появиха с гръм и трясък, а после бързо изчезнаха завинаги. Много билети за държавната лотария бяха изтъркани. Много производства „срещу неизвестен извършител“ бяха „организирани“.

А Майкъл е все още жив във всички онези, които обичат неговата музика, а и звездата му си е все още там — отстрани на пловдивската поща.

ОТЕЦ МАКАРИЙ

Сякаш беше вчера, когато в кабинет 201 на СУ „Георги Брегов“, гр. Пазарджик, 8 В и 8 Г клас се бореха с непосилната задача да се ориентират в лабиринта на немския език и неговите граматични особености. Това беше началото на 90-те години — времето на големите надежди и новите хоризонти, времето на нашето юношество. Те бяха мои приятели — двама братя близнаци — Стоян и Методий, които често на шега наричахме „Кирил и Методий“. Обичам ги по равно и днес, макар че не съм ги виждал от години. Сега си спомням как, опознавайки и двамата, всички се научихме да ги различаваме — толкова еднакви и в същото време толкова различни един от друг. Обедняваха ги любовта към футбола, ФК „Левски“ София, братската солидарност и жертвоготовност. Помня как тези двама палави хлапаци се гонеха по училищните коридори, готови за поредната лудория, с какво благоговение и уважение говореха те за Гунди и Котков, колко разпалено защитаваха всичко, в което вярваха.

И сега сякаш виждам себе си и тях как тичаме след топката в училищния двор, устремени да защитим футболното достойнство на своя клас в титаничните сблъсъци между 8 В и 8 Г. Чувам виковете на съучениците си: „Подай насам!“, „Виж ме!“, „Сам съм, пусни я бе!“, които отекват под синьото като коприна небе и клоните на стария чинар в училищния двор, потрепващи от лекия вятър. После... после животът ни раздели. Всеки пое своя път така, както го разбираше. Срецахме се случайно понякога, спомняхме си за времето, в което от деца се превръщяхме в младежи. Минаха доста години. Един ден случайно разбрах, че Методий е избрал да стане монах. Приел е монашеското име Макарий и вече е част от монашеската обител на Зографския манастир в Света гора на Атон. Миналата седмица видях негова снимка и кратко видео от участието му в някакъв филм. Държеше в ръце поводите на два коня, проправяйки си път между маслинените дръвчета. Под монашеската митра, гъстата брада и дълга коса на брат Макарий аз познах отново моя приятел Методий, топлата му смирена усмивка и добрите му дълбоки очи. Днес те са пълни с

вяра и упование в Бога, но някъде в тях съзрях и момчето, хукнало след футболната топка, момчето, с което растяхме заедно.

Дано си щастлив, отче Макарий! Дано си намерил това, което търсиш, а то да радва душата ти!

Сигурен съм, че един ден пак се срещнем! Има толкова много неща, за които трябва да поговорим.

ЩЕ ТЕ ПРЕВЪРНА В СПОМЕН

Днес погребях едно приятелство на 31 години. Може би затова се чувствам като човек, който току-що е отсякъл едно огромно тридесетгодишно дърво. Всъщност отсякохме го заедно с теб, бивши мой приятелю. Удряхме дебелия му ствол през годините, дялкахме безмилостно кората му с дребнавите си човешки страсти. Замахвахме все по-силно и наранявахме все по-дълбоко, насърчавани от стоящата наблизо Глупост. После си прощавахме привидно и обвинявахме нашата Младост, която си отиде отдавна, вземайки със себе си своите простими и непростими грешки.

Дървото тихо стенеше, докато ние точехме брадвите на своето Безумие за нов удар, още по-жесток, още по-дълбок... И така до днес, когато то най-после падна отсечено, а вярата ми в Приятелството се скри засрамена. А какво дърво беше само! Как се криехме под огромната му корона двамата с теб, човече! Мечтаехме там заедно. Чертаехме живота си върху набраздената му кора. Това беше нашият малък свят, в който откривахме заедно великите поети и писатели. Спорехме за посланията на Франсоа Вийон, Достоевски, Чехов, Стайнбек, Ремарк, Шоу. Заслушани в шума на листата му, се влюбвахме в хитовете на AC/DC, Metallica, Pink Floyd, Dire Straits, U2.

Днес дървото вече го няма. Може би така е по-добре. Не, не ти се сърдя! Всеки има собствена истина — ти имаш своя, аз — моя. Какъв смисъл има да изправяме на пореден дуел своите две истини?

Не се сърдя за нищо! В нашия случай Вината е просто старият мост, който все още ни свързва.

Върви по пътя си с добро! Прости ми, опитах се да бъда твой приятел.

Прощавам ти за всичко! Аз също ще се справя някак, ще продължа напред, но преди това... преди това ще те превърна в спомен.

УЧИЛИЩЕТО

5 ОКТОМВРИ — МЕЖДУНАРОДЕН ДЕН НА УЧИТЕЛЯ

Срамежлива истина е, че да бъдеш учител в България, е предизвикателство. Едно изпитание за търпението ти, за вярата в себе си и в другите, за чувството за мярка и толерантност, за самочувствието ти. Чести твои гости са екзистенциални въпроси като „Какво правя?“, „Какъв е смисълът?“, „Кой, по дяволите, съм аз и какво ще успея да променя?“.

Може би това е нормално. Може би така трябва да бъде, защото резултатите от учителския труд излизат наяве след време, след годините, в които тихо си вършил своята работа. Проверявал си тестове и домашни. Преподавал си (разбирай „свещенодействие“). Възпитавал си. Бил си майка, баща, психолог, приятел и какво ли още не за своите ученици. Живял си с техните болки. Споделял си техните радости. Научил си трите имена на всички. Запомнил си рождените им дати, любимите им филми, страховете им.

Някои от нас не издържат. Махат обидено с ръка и търсят друга професия. Право на всеки е да търси по-добър живот за себе си — такъв, какъвто той го разбира. В това няма нищо лошо, а и даскалъкът не е за всеки. Останалите просто продължаваме да правим това, което най-добре умеем — да бъдем мостове, по които всеки ден минават стотици човешки съдби, запътили се към своето „утре“.

А когато видиш, че някой е успял да стане човек от другата страна на моста, сбъдвайки мечтата си да бъде лекар, адвокат или музикант, тогава разбираш, че все пак е имало смисъл, че си е заслужавало.

НУЖДА

Нуждата е деликатно явление. Не търпи отлагане. Особено малката. Като повикване към Бърза помощ е. Трябва да се действа светкавично, за да не стане късно. В противен случай има опасност от конфузни ситуации.

(Странно е как човек научава тази и други простички житейски истини от собствен опит, а и е добре да се запознае с тях в приемливо ранна възраст.)

В такива моменти имаш чувството, че тоалетната, заедно с парната машина и телеграфа, е едно от най-важните постижения на човешкия гений и научно-техническата революция.

Училищните тоалетни през 80-те години на миналия век не приличаха особено на днешните. Освен всичко друго те служеха и за особена форма на социален живот. Там се уреждаха спорове за момичета. Даваха се безплатни уроци по юмручно право при възникнали внезапно философски спорове. Там можеше да се похвалиш с новите си маратонки „Ромика“. Да видиш голи жени на гърба на карти за игра, които някой беше получил наскоро от чичо си — международен шофьор — и с гордост показваше на всички в голямото междучасие. Там се научаваха първите цинизми и модерни думи от тогавашния жаргон като „готино“, „скивай“, „ходи се гръмни“ и др. Споделяха се и се предаваха тайни, мръсни вицове и пищови за преписване.

Самото ходене до тоалетната през междучасието си беше цял ритуал. Момичетата стояха до чешмата в коридора, говореха помежду си и се смееха, хвърляйки скрити погледи към минаващите покрай тях момчета, запътили се към стаята за нужди. Изведнъж някой от младите мъже, подтикван от брауновото движение на своите хормони, дръпваше уж случайно бърз спринт, за да впечатли с физическите си способности дамите, и дочакваше другите доволни, че е успял да възхити, както сам се надяваше, обекта на своето обожание.

Като всяка институция, уважаваща себе си, училищната тоалетна имаше своите неписани вътрешни правила. Това беше някакво

своеобразно ученическо бушидо — код на честта, спазван безусловно от всички. Така например привилегията да ползват WC-то първи, имаха най-големите. Не всеки биваше допускан в тази истинска „светая светих“, когато там се решаваха важни въпроси. Самият факт, че си допуснат, вече ти гарантираше по-висок статут и влияние в това немалко ученическо общество.

Много бяха и митовете и легендите от ученическия фолклор за това полезно помещение. Особено популярно бе поверието, че ако използваш средната клетка, това неминуемо носи лош късмет и ти със сигурност ще бъдеш изпитан още следващия час. По тази причина тя никога не биваше използвана. Винаги беше суха и чиста. За разлика от нея крайните две се експлоатираха до краен предел. Стените им красяха надписи от рода на „AC/DC“, „Deep Purple“, „Black Sabbath“, „A + H = Love“, „Обичам К.!“, „Само «Хебър»!“, „Иван е тъпак“.

Ръката на неизвестен млад майстор зограф беше изрисувала и няколко тайнствени фалически символа, придружени от съответните нецензурни послания.

Преди повече от 18 години, веднага след университета, се върнах в училище. С трепет и страх отворих вратата на учителската стая в своя първи учебен ден като учител. Там бяха повечето от моите бивши преподаватели, които безкрайно обичам и уважавам и до днес.

Помня добре, че след третия час природата все по-усилено ме викаше и аз се отправих към добрата стара ученическа тоалетна, която ползвам и до днес. Влязох бързо, защото междучасието вече бе към средата, а имах и други задачи. За мое най-голямо разочарование обаче свободна беше само средната клетка. Не се поколебах, обърнах се и излязох. Не исках да рискувам и да ме настигне старото ученическо проклятие. Нямах как — трябваше да почакам.

УЧИЛИЩНА СУТРИН

Разхождаме се с г-жа Есен под ръка в двора на СУ „Георги Брегов“, гр. Пазарджик. Сутрешното октомврийско слънце палаво си играе с нас. Гали лицата ни, а после бързо захвърля лъчите си в купчините окапали наоколо листа. Жълти, кафяви, оранжеви, зелени — те приличат на забравени на пътя пастели за рисуване. Свежиет есенен ветрец леко поклаща почти оголените клони на дърветата, а те сякаш му отговарят в хор: „Какво искаш още?! Нали вече всичко ти дадохме?!“

Един клас в час по физическо шумно оглася това бодро училищно утро. Момчетата настървено играят футбол, а момичетата елегантно хвърлят топката към коша. Може би някъде там се ражда един нов Стоичков. Някакъв човек минава бавно с велосипед покрай училищната ограда. Вглежда се в тях. Спомня си сякаш за себе си и за своето детство. За годините, които никога повече няма да се върнат, за времето, в което все още е вярвал в истината, приятелството и в равния старт. После тъжно поклаща глава и завива към старата автогара. Като че ли всичко е „една история за спомените и за уменията да ги оставяме да си отидат“.

Звънецът оповестява междучасие. Стотици номади от 5 до 12 клас се втурват по коридорите с неописуем шум, за да сменят своето местожителство за следващия учебен час.

КАКВО БРОИТЕ?

Вървах по слънчевите улици на Пазарджик. Имаше още цял час до автобуса и реших да се разходя из родния град. Широкият булевард приличаше на голяма пращна сцена, по която дефилираха превозни средства и човешки съдби. Лекият ветреца закачливо подмяташе по тротоара изплашени пухчета от гордо стоящите наблизо тополи. Към тях се опитваше да се присъедини и един нахален бял фас с издайнически отпечатък от ярко червило с форма на женски устни.

Пред мен бавно вървяха две млади майки, бутайки със старание детски колички. От едната ме гледаше смешно бебе с голяма глава и още по-големи бузи, а извън другата бавно се поклащаше малко краче с плетен розов чорап, чийто притежател явно блажено скиташе из владенията на Морфей. Жените спореха за цената на памперсите и качеството на детската кухня преди 7 години и сега.

Срещу нас приближаваше в галоп циганска каруца, управлявана от две шоколадови момчета. Едното беше право, с къси панталони и горнище на анцуг, на което пишеше „Vulgaria“. То стискаше старателно юздите и с наслада направляваше мършавото конче. Другото момче седеше до него в импровизирана седалка, направена от фотьойл, и гледаше надменно околните, сякаш се возеше в парадната карета на английската кралица. Каруцата бавно ни задмина, оставяйки след себе си пясъчна следа под съпровода на градския шум и птичите песни.

Изведнъж от ъгъла се зададе стара синя кола. През прозорците бяха изскочили до кръста трима представители на местната пазарджишка абитуриенция — две момчета и едно момиче. Те крещяха с всичка сила: „1, 2, 3, 4, 5, 6... 12! За-вър-ших-мееееее!“, а момичето енергично развяваше и някакъв балон.

Една вълна на справедлив гняв и спотайвано недоумение заля философското вглъбение, в което бях изпаднал, и го отнесе в Океана на мислите и чувствата. Веднага след това чух в себе си Гласа на даскала със 17-годишен стаж, който заедно със своите „унижени и оскърбени“ братя и сестри се опитва да обучава и възпитава Бъдещето на България, в условията на постоянен абсурд, налагани от разни

образователни експерти и алогичната българска реалност. И това — за благодарност!

„Какво броите бе? — викна Гласът. — Да не би да броите белите коси, които оставихте за спомен на своите учители? Или пък броите фалшивите медицински бележки, дадените и неизпълнени обещания и ненаписаните домашни работи? Ах, дааа, може би броите компромисите, направени във ваше име, за да могат някои от вас да се дотърят до заветната диплома? Ако ви слуша човек, който не знае какво се случва, би си помислил, че току-що сте излежали 12-годишна присъда в затвора в Бобов дол. Извинете, но българската образователна система и без това е толкова беззъба, мека на допир и неспособна на натиск, че ако не беше тъжно, щеше да е смешно. Да не би да се бунтувате? Срещу какво ли? 60-те години отдавна си отидоха завинаги, а и вие не сте хипи поколението. Вие, за жалост, имахте нещастие да бъдете чалга поколението на презадоволените, нищо нетърсеци зомбита със смартфон в ръка, които искат всичко, и то веднага, като поредното приложение на Google play.

Всъщност, драги абитуриенти, без да осъзнавате, вие отброявате последните крачки, с които се отдалечавате от едно от най-ценните неща, дадени ви свише — вашето Детство. Устремили сте се към поредната английска ферма за ягоди или към някой местен дерибей частник, за да му работите по 10 часа на ден и да си спомняте със срам думите си: «Аз за по-малко от 600 лв. няма да се хвана да работя!!»

Гласът в мен продължаваше да крещи, но аз му заповядах да спре. Качих се тъжен в автобуса. Шофьорът беше пуснал силно „Радио 1 рок“. Опитах се почета от книгата си, когато чух началото на един вечен хит — „Последното преброяване“ на Еугоре. Денят бавно си отиваше, за да отстъпи място на следващия. И така до 12.

VAYA CON DIOS, ПРИЯТЕЛИ! (ВМЕСТО „СБОГОМ!“)

Е, уважаеми абитуриенти, настъпи времето, в което всеки от вас „трябва да поеме по своя път в живота“, колкото и тривиално да звучи това. (Впрочем не подценявайте баналните истини. Това е лукс, който понякога излиза солено.)

Често, на раздяла, хората си разменят фалшиви любезности и обещания, които едва ли някога биха изпълнили. Вместо това аз реших да ви напиша нещо за спомен. То ме връща назад в годините, когато броят на хората, които имаха външни тоалетни, все още беше по-голям от този на използващите интернет. Слави все още нямаше свое шоу, а само една смешна къдрава плитка. А чалгата все още не беше започнала кръстоносния си поход срещу българската култура.

Вярно, това не беше много отдавна. Минали са само някакви си 15–20 години. „Но какво са те за световната история?“ — би възкликнал някой прагматик и би бил адски прав.

Горе-долу това е времето, в което аз бях на ваше място. Искях да си обясня толкова много неща, имах толкова много въпроси. Все още не бях проумял, че „който трупа знания, трупа печал“. (Пак ви напомням да не подценявате баналните истини.) Търсех и намирах някои от отговорите в моите верни приятели — книгите, защото не познавах „чичко Google“ и може би по-добре. Може и да се лъжа, но сякаш тогава хората все още бяхме малко повече човеци... Кой знае?!

Но до тук с моя меланхоличен опит да яхна машината на времето. Не приемайте следващите няколко реда като опит за „тон в живота“. Не! Опазил ме Бог! По-скоро си представете, че ви поднасям един букет от съпреживени житейски истини, който съм събирал на полето на неизбежността. Пък и нищо чудно вие сами вече да сте откъснали някои от тях.

Съвсем скоро вие ще започнете да пишете същинската история на своя живот. Казвам „същинска“, защото училището беше просто едно предисловие към нея. Пишете смело. Пишете с любов, със страст, с надежда, с копнеж, но слушайте често и разума си, колкото и да не ви се струва уместно това понякога. Пишете така, че когато един ден

поспрате за миг, за да си поемете дъх, прелиствайки назад вече изписаните страници, да почувствате нужда не да се връщате, за да поправяте нещо, а да поискате с нетърпение да продължите напред. Тогава се усмихнете, поклатете аристократично глава и продължете да пишете... до края.

Не убивайте детето у себе си, защото един ден то ще ви потрѣбва и вие ще го повикате, за да се „докоснете“ до някого или нещо.

Избягвайте да искате и да давате съвети. Обикновено човек търси съвет не за да се вслуша в него, а за да получи кураж за това, което вече си е наумил да извърши.

Не забравяйте от къде идвате, за да знаете къде ще отидете!

Никога не поглеждайте човек отвисоко, освен ако не му подавате ръка, за да се изправи.

Винаги намирайте време, за да кажете на любимите си хора, че ги обичате, вместо егоистично да се успокоявате, че те вече го знаят.

Помнете, че времето е нагъл крадец, който вече ограбва вашата младост. Не се опитвайте да го хванете, защото е невъзможно. Ако успеете, кажете ми как сте го постигнали.

Пийте кафето си винаги с мляко и три захарчета. Истината не е във виното, а в хубавото ароматно кафе, споделено с любимия човек на подходящо място.

Не забравяйте, че и без вас светът ще продължи да се върти, затова не се взимайте много на сериозно и се пазете от световъртеж.

Въпреки това обаче вярвайте в себе си. Вярвайте в Бог. Вярвайте в родителите си. Вярвайте на писателите и поетите, защото те го заслужават.

Дръжте платната на кораба на своите мечти винаги вдигнати. Понякога те ще се издуют от вятъра на вашия късмет. А друг път няма да помръдват от безветрието на вашата нерешителност. В никакъв случай обаче не си позволявайте да заспивате на вахта, защото ползата от човек без мечти е почти толкова, колкото от дъвчене на дъвка при силна хрема.

Дано все пак успеете да стигнете там, за където сте тръгнали, да намерите това, което търсите, а то да ви направи щастливи, каквото и да означава това за всеки един от вас!

„Тимшел!“ (в превод от иврит — „Ти можеш!“)

Илия Михайлов — капитан далечно плаване и ваш учител по история и цивилизация през годините, по „За плажното масло“, което някои приписват на Кърт Вонегът.

ПОРТРЕТИТЕ

РАЗГОВОР

Грипната ваканция свърши. Раницата ми е пълна с тестове — междинно равнище, към които, както обикновено, с невидими кламерчета са закачени безброй ученически очаквания, страхове и надежди. Усещам как вътре подскочат най-различни въпроси, изсипали се сякаш от листовете: „Какво знаете за Битката при Кана?“, „Кои са причините за Великите географски открития?“, „Обяснете разликите между тоталитаризма и авторитаризма.“

Оставям я на празната седалка до себе си в автобуса. „Човекът е човек, когато е на път“. Мисля си, че ако това е вярно, няма по-големи човеци от мен и другите пътуващи ежедневно братя и сестри.

Отварям киндъла и се опитвам да продължа книгата си от там, от където снощи я оставих, но шофьорът е пуснал радиото прекалено силно. Добре поне, че е топло. Унасям се и без да усетя кога, вече съм в Пазарджик. Тук вали сняг, но съвсем срамежливо и плахо — като първото любовно признание на ученик от 80-те години на миналия век.

Мирише на зима и изгорели въглища. Един човек с мустаци и синьо яке с качулка нервно чисти фолксвагена си с някаква метличка и псува снега. Колата му и без това е стара, а сега прилича на възрастна дама с бяла забрадка.

Бих му ударил един с удоволствие. Мразя някой да псува! А да псуваш снега, за мен си е истинско престъпление. Снегът е нещо свято, нещо, с помощта на което все още пазя детето у себе си.

Вървя и чувствам, че се изпотявам. Не трябваше да си обличам дебелия пуловер. Когато бях малък и майка ми усетеше, че съм потен, ако нямаше възможност да ме преоблече, слагаше на гърба ми специално приготвена за целта кърпа и аз можех да продължа играта си. Хубаво е да си малък. Тогава нещата изглеждат някак по-прости.

Влизам в училище. Поздравявам Ванко на портала. Преди да се впусна в сръдата, поспирам за миг пред портрета на Георги Брегов. Често го правя. Заставам тихо на стълбите между първия и втория етаж, гледам го. Понякога дори говоря с него наум. Може би съм полудял, а може би не. Вече не съм сигурен.

— Добър ден, г-н Брегов! — му казвам тихо, гледайки го в очите.

— Здравей, Михайлов! — отговаря ми — За какво си се замислил така?

— Честно ли? Мисля за Истанбулската конвенция и втория лифт на Банско — казвам аз.

— Това ли тревожи днес българите, Михайлов?

— Не зная! Просто за това говореха преди малко по радиото.

За пореден път осъзнавам, че не е толкова важно колко, а как си живял и какво си оставил след себе си. Защото този човек е само на 44 години, когато умира, но завещава на нас — неговите съграждани — едно училище, една болница и една кауза.

— Какво още те тревожи, Михайлов? Има нещо.

— Защо сме такива, г-н Брегов? Защо се мразим един друг? Защо си завиждаме? Защо се нараняваме?

— Ние сме такива, каквито сме — го чувам да казва тихо той.

— От нас зависи дали ще имаме куража да се опитаме да променим лошото в себе си и да запазим онова, което ни прави уникални, което ни прави българи. Нали ти самият все това говориш на децата!

Прекъсва ни за миг гласът на Маринка, която уточнява броя на закуските в начален курс, както всяка сутрин.

— Но да си българин днес е ужасно трудно, г-н Брегов! — въздъхвам аз.

Кратка пауза, след която го чувам да казва:

— Нека те питам нещо, Михайлов. Мислиш ли, че навремето за нас беше по-лесно? Вярваш ли в това?

Имам чувството, че ще потъна в земята от срам. Чувам как бие звънецът. Междучасие. Време е да вървя. Поглеждам за последен път портрета. Очаквам да ми каже още нещо, но вместо това улавям само топлината в очите на Брегов. После бързо изкачвам стълбите и влизам в учителската стая.

ПРЕД АПОСТОЛА

Бях се загледал в себе си. Анализирах работния ден. Замислен, чоплех нещо по меката кора на Дървото на ежедневието — „трябва да свърша това“, „трябва да отида там“, „да не забравя да кажа на...“.

Валеше все по-силно. Новите снежинки нетърпеливо бързаха да заемат мястото на стария сняг.

Вървях с наведена глава, търсейки по-сигурен път, по който да мина.

В един момент го видях — стоеше там — гордо изправен, достолепен, величествен — паметникът на Апостола, близо до бившия пазарджишки ГУМ. Приближих се.

Едва сега си давах сметка, че стотици хора минават всеки ден покрай него, хукнали да търсят своето щастие или решения на своите проблеми, бягащи от неудобни истини или просто шляещи се безцелно.

Колко често се спираме до него, но без повод?! Колко често мислим за него, но без да отбелязваме някаква годишнина?! А той е там. Извисява се над нас и нашето лицемерие да бъдем патриоти по празници и годишнини. Простил е на разни депутати и „официални лица“, че говорят от негово име и използват неговите завети с партийна цел. Простил е и на мен за това, че понякога, улисан в спиралата „ден след ден“, падам в плен на собствения си егоизъм и забравям за него, за топлите му сини очи, за подвига му, за саможертвата му.

Сепнах се изведнъж. Обърнах се бавно и понечих да тръгна, когато сякаш някой ми прошепна: „Народе????“.

„НА ДУША ЛЕЖАТ СПОМЕНИ ТЕЖКИ...“

Не, днес не желая да пиша за героизъм, подвиг, завещание към поколенията, безсмъртие и т.н. — все думички, които ползваме, говорейки за Христо Ботев или за някой друг от „бащите“ на нашата нация.

Всичко това е истина, но аз ще си позволя днес да го оставя настрана. Ще си спестя и неяснотите, и неудобните, полуизречени на глас истини около смъртта на самия Ботев.

Предпочитам да поговорим за българския национален „спорт“ — поругаването на собствените ни герои. Примерите в Новата българска история са болезнено много — все достойни българи, оплюти и охулени от своите съвременници, захвърлени като ненужни от своята родина, за която са отдали живота си. Как се отплаща тя?!

Годината е 1896, 16 декември, когато в IX Обикновено народно събрание се получава прошение от Иванка Ботьова Петкова — престарялата майка на Христо Ботев, с което тя моли да ѝ бъде възстановена пенсията в размер на 100 лв., като неин единствен източник на доходи, спряна в предходната година.

Отговорът на господата депутатите идва чак на 1 ноември 1897 г. и гласи: „Комисията намери прощението на Иванка Ботьова Петкова за неоснователно и го остави без последствия“.

На фона на всичко това вече не се питам „Защо сме такива?“. Чел съм и съм слушал множество обяснения на различни специалисти по народопсихология. Вече се питам „Докога ще сме такива?“

СРЕЩИТЕ

УЛИЦА „МИХО СТЕФАНОВ“ В ПАЗАРДЖИК

Автобусът от Пловдив бавно спира на болницата. „Тихо утрото е влязло в този градски шум...“ отеква гласът на Наско от БТР по Радио 1 Рок. Шофьорът сънено натиска някакво копче и голямото метално чудовище изпуска навън всички нас — вечните пътници, бързаци за някъде. Чувствам се като един съвременен Йона, изхвърлен на сушата от устата на големия кит.

Мирише на банички и вторник сутрин.

Само след няколко минути вече съм на „Михо Стефанов“. Това е малка уличка, която носи името на касиера на революционния комитет в Татар Пазарджик, основан от Дякона Левски през Възраждането. Имам си свой ритуал. Всяка сутрин, преди да поема по нея, оставям на входа ѝ душевната си раница с ежедневните тревоги и планове. Ей така — за малко, после пак ще си я взема. Сега обаче ми предстоят 100 метра блажено Спокойствие. Грохотът на колите е зад гърба ми, сякаш човек крещи по телевизор с изключен звук. Чувам само Времето, спряло тук, за да си поеме за кратко дъх.

Къщите са се сгушили страхливо една до друга от двете страни на улицата, за да се топят през нощта. Коминът на една от тях вече пуши като самотен заклет пушач. Късно събуден петел кукурига със самочувствие и няколко всеотдайни домашни кучета му отговарят от дворовете.

Под една асма някой добър самарянин е поставил кафе машина. Докато си пускам дълго кафе със сметана, наблюдавам една почти бяла котка. Настанила се е важно върху купчина окапали листа. Веднага ѝ изпращам покана за приятелство — „Писи, писи, пис, мац, пис“, но тя ми отговаря с поглед, пълен с пренебрежение, който ми казва „Разкарай се!“. Жалко, че жена ми не е тук! Тя е специалист в това отношение!

Пия кафето си на големи глътки. Един изоставен сиво-син опел със спукани гуми стои тъжен на тротоара. Някога в него някой е бил щастлив. Днес обаче той е тук като стар добродушен портиер, който посреща и изпраща хората.

Стигам до края на улицата, а денят наднича от ъгъла и ми се плези.

Време е! Вторникът ме очаква.

ТЪЖНАТА КЪЩА

Гец спря колата, изгаси мотора и каза „Пристигнахме!“. Есенният неделен следобед мързеливо беше покрил с одеялото си малкия град. Ниското октомврийско слънце плахо надничаше иззад облаците като палаво дете, а после задълго изчезваше. Още с първите си крачки из Хисаря имах усещането, че съм попаднал на някакъв международен конгрес по Тишина. Чуваше се само нахалният вятър, който от скука си играеше на гоненица с няколко морално пропаднали листа. Краткият философски спор между Гец и жена ми за това накъде да поемем, не беше завършил още, когато се озовахме на една голяма права улица. Тук забелязах и първите хора. За момент реших, че това са призраци, излезли от римската гробница или от термите наблизо. Грешах, разбира се, бяха обикновени земляни като нас, с празни пластмасови бутилки от 10 литра, търпеливо чакащи на опашката пред поредния минерален извор.

Нещото, което натисна копчето на Чувството ми за историзъм и усещането за черно-бяло дежавю, беше една голяма изоставена къща. Фасадата и приличаше на намачкан лист от остаряло детско блокче за оцветяване. Скарах се за момент на вятъра и го принудих да си почине в близкия парк за кратко. Затворих очи и се заслушах в празната къща. Чуваше се как някой свири на пиано. Не знаех какво, но беше красиво. Отвън млад мъж люлееше малко момче на въжена люлка, праметната през клоните на голям чинар. „Хайде всички на обяд! Масата е сложена!“ — изкомандва нежно топъл женски глас. Изведнъж се оказах в черно-бяла снимка с накъдрени краища. Улицата се изпълни с хора и съдби, които се разхождаха бавно, поздравяваха се учтиво и се разминаваха усмихнати. Един продавач на сладолед почти беше задрямал, подпрян на количката си. Дама на почтена възраст разхождаше малко кученце...

Нещо ме ощипа леко по бузата. Беше вятърът. Явно му беше писнало да седи на пейката в парка, където го изпратих, и беше хукнал отново да гони листата.

После старото стълбище на къщата бавно заскърца. Една жена с бяла дълга коса се показва. Беше Тъгата, която отдавна живееше там.

ЦЯЛАТА ИСТИНА ЗА ДЯДО КОЛЕДА

Бях в 4 клас, когато първата ми учителка — другарката Маджарова — откри в мен потенциал за ролята на Дядо Мраз в училищната пиеса (по онова време, началото на 80-те години на XX в., Дядо Коледа беше в немилост). Нямаше как — бях най-голям, повечето от другите деца ми бяха до кръста. По тази причина бях абониран за последния чин.

Връчен ми бе овехтял червен костюм с бели кантове, червена шапка с бял пискюл. Получих и бутафорна брада, изрязана от зелен картон, с какъвто тогава подвързвахме тетрадките си, със залепен с лепило „Рила“ отгоре бял памук.

Тогава ми станаха ясни някои работи. Проумях защо в детската градина Дядо Мраз имаше чорапогачник и лакирани нокти. Ала, както се казва, „истината боли“, но и те прави мъж.

И все пак беше твърде рано.

Трийсет години по-късно седим с дядо С. от Дома за стари хора на спирката на болницата в Пазарджик. Аз чакам автобуса за Пловдив, за да се прибирам, а той просто „убива времето“, както сам се изразява. „Само времето ми остана, само него имам.“. Набързо ми разказва как загубил жена си, приписал къщата на сина си и снаха си, а те го изпратили в старчески дом. „Какво ви дадох днес за обяд?“ — питам го, опитвайки се да го откъсна от тези потискащи мисли. Поглежда ме с мътните си старчески очи, пълни със сълзи и спомени, стиска леко бастуна си и ми отговаря: „Кренвирши с кашкавал на фурна и доматиена супа.“

Покрай нас минават баба и малко момиченце. Бабата носи на гръб жълта ученическа раница с надпис Рокетон, а детето размахва рисунка на Дядо Коледа.

Вадя дъвки и неблагоразумно предлагам на дядо С. „Нямам зъби“ — казва с безразличие той. Сещам се, че в раницата имам и ябълка, която майка ми даде, но за мен е твърде мека. Подавам му я и така, между другото, го питам какво за него е Коледа и дали вярва в

добрия старец. Само два часа по-рано, в училището, едно дете от 5 Б клас ми каза, че Коледа е „сплотеност“.

Той избърсва с ръкав ябълката и ми казва: „Коледа си ти! Коледа са всички добри хора по тая грешна земя!“. Сега пък мен ме прерязва като с нож и усещам как гърлото ме стяга. Автобусът бавно спира. „Ще тръгвам“ — казвам аз, преди да се кача. Дядо С. просто се усмихва и махва с бастун в ръка. „Коледата си ти! — отекват в ушите ми думите му... — Ти.“

КАКА МИМА

Седим си с Петя в Италианското и си пием кафето. Сладоледът има само ритуални функции, за да подсили усещането, че лятото все още не се е превърнало в спомен. Бъбрим си за какво ли не. Скачаме от тема в тема като непослушно дете, на което са забранили да скача в локвите и точно затова то го прави с още по-голямо удоволствие. (Винаги ми е приятно да скачаме заедно с Петя.). Щедрото октомврийско слънце е отворило душите на всички, а те са побързали да затворят капака на буркана с компот с надпис „Ежедневие“ и да излязат навън. Улиците на Пазарджик приличат на римски пътища, по които маршируват различни легиони: шумният Легион на учениците, тъжният Легион на пенсионерите, Легионът на бързащите.

Поглеждам скришом към витрината със сладки изкушения, но чувството за вина веднага се надвесва над мен, размахвайки пръст.

Изведнъж в огледалното отражение виждам странен образ, сякаш излязъл от картина на Салвадор Дали. Пред мен стои бременна ромска жена, каквато преди лицемерната политическа коректност да стане модерна, наричахме просто „циганка“. Усмивката и издава липсата на няколко зъба, но топлите и добри очи компенсират всичко. „Аз съм така Мима“ — легитимира се тя. Без да губи време, така Мима официално обявява своята финансова несъстоятелност и иска скромна сума от нас. Питаме я за кой път е бременна и кой е бащата, но явно въпросите я затрудняват. Вместо отговор се усмихва и ни казва, че ако и дадем малко дребни, ще се моли на Бог за нас и ще си купи кебапчета. Петя машинално вади пари и ѝ подава. Чувство на първична благодарност бавно потича от така Мима като от голям счупен буркан с мед. Става ми много тъжно, но следващият момент се оказва инфарктен. С периферното си зрение виждам как тя понечва да вдигне нагоре полата си. Само бързата реакция на Петя предотвратява това събитие, а аз изпитвам непреодолимото желание да стана невидим. Така Мима се усмихва невинно, а Петя ми обяснява, че това е нейният начин да се отблагодари.

Час по-късно вече съм се прибрал в Пловдив. Чакам на светофара на „Съединение“. Две възрастни дами се оплакват една на друга от живота. „Ей, никаква благодарност, ей! — тъжно констатира едната. — Те днес са такива младите — искат всичко наготово и само знаят «Дай!»“. Мисля за нашите потребности, стремежи и цели, за способността и начините, по които да бъдем благодарни, за думичката „Благодаря!“. Светва зелено и всички изведнъж хукваме да пресечем булеварда. Кака Мима остава зад мен, а после бавно изчезва в сянката на приоритетите.

ЖЕНАТА, КОЯТО ХРАНЕШЕ ПТИЦИТЕ

София вече се беше събудила. Свежият есенен ветрец като овчарско куче упорито гонеше непослушните облаци. Сутрешната мъгла беше изчезнала внезапно — така, както се беше и появила — сякаш Арабела просто бе завъртяла своя вълшебен пръстен. Витоша се усмихваше загадъчна и приветлива.

Сгради с най-различен цвят, размер и форма се редяха от двете страни на пътя — като че ли двама великани далтонисти си бяха играли до преди малко с огромно „Лего“.

Автобусът спря точно пред мола. Отвори врати и всички излязохме, стоварвайки на пътя своите очаквания и надежди за един чудесен столичен ден.

Още с първите си стъпки из този огромен храм на човешката суета се почувствах като голяма капка олио, която плува без посока сред навалищата от модни тенденции, без да може и без да иска да се смеси с тях.

През големите стъклени витрини се виждаха уморените физиономии на продавачките, които, кой знае защо, все още не са получили статут на музейни работници.

Отегчението бързо улови под ръка мен и жена ми и ни изведе навън.

Само час по-късно вече усещахме как жълтите павета леко скърцат под краката ни, а ниското ноемврийско слънце срамежливо галеше златните кубета на „Александър Невски“.

Отдадохме почит пред гроба на Иван Вазов и приседнахме на една пейка. Пред нас, паркирани една до друга, скъпи коли ни гледаха заплашително с фаровете си, като „охранители“ в селска дискотека.

„София винаги е била град на контрастите, град на бедните и богатите, на кича и красотата, на надеждата и разочарованието“ — казах аз, спускайки се пръв по пързалката на спомените, след което жена ми също ме последва.

Докато се пързяхме, споделяйки си различни столични преживявания, на съседната пейка седна прегърбена възрастна жена.

Беше облечена бедно. С плетена синьо-зелена шапка, овехтяло яке, лилав анцуг и стари бели маратонки с надпис Tennis. Постави бастуна до себе си и започна да храни ято птици, които веднага се събраха в краката ѝ. Приличаха на най-скъпите ѝ спомени, за които тя се грижеше, за да ги запази по-дълго близо до себе си. На най-добрите и щастливи дни, които всеки от нас иска да си спомня винаги.

Поразил ме смирението, с което тя правеше своето ежедневно непоискано добро, така, както някои правят ежедневния си скандал или джогинг. Опитах се да си спомня колко пъти аз съм правил добро, без някой да го очаква от мен. Кога беше това за последен път, по дяволите!?

Все си повтарям, че и без мен светът ще продължи да се върти, че винаги ще има „утре“, което е неподвластно на моите мечти, цели и стремежи. Но нали моето „днес“ все пак зависи от мен самия или поне така ми се иска. Наясно съм, че не мога да променя всичко. Не мога излекувам болката от прекършените криле на надеждата, да заглуша надменния смях на разочарованието, нито да се преборя с вируса на човешката злоба.

Мога обаче да се опитам да променя моя малък свят, да пробвам да го направя малко по-добро, справедливо и красиво място. Не знам дали си заслужава и дали би имало смисъл, но се сещам за един човек, който вече го прави — жената, която хранеше птиците.

КОЛОНАТА

Бях изпратил Вярата си в Доброто на химическо чистене. Напоследък често ми се случва. Прекалено много мазни петна се събират. Най-упорити са тези от злоба, завист и простотия. Имах цял час до автобуса и реших да се разходя из Пазарджик. Беше от „онези дни“, в които се чувствам като Диоген. Размахвах невидимия си фенер и търсех човеци. А навсякъде около мен беше Животът. Кафетата — пълни с хора, сякаш след малко щеше да започне представление на Камен Донеv. Фонтанът отегчено разпръскваше свежест наоколо, а песните на градските трубадури — врабчетата — допълваха усещането за провинциален уют.

Градската градина, както винаги, беше приютила пенсионери и майки с деца в зелената си свежа прегръдка. „На нас ни никне зъбче“ — дочух да съобщава в характерен майчински стил на говорене в множествено число млада жена, прегърнала детето си, докато приятелката и буташе празната количка. На съседната пейка двама старци си говореха за пенсиите, правителството и някакъв общ познат, работил навремето в „Павел Корчагин“.

Неусетно стигнах до Колоната. Тя ме гледаше с цялото си великолепие и фалически подтекст. Спрях се нарочно. Огледах се наоколо. Дадох си сметка, че тя стои гордо изправена тук вече 37 години, както и колко малко хора знаят, че върху нея са изсечени цитати от книгата на Стефан Захариев „Географико-историко-статистическо описание на Татарпазарджишката кааза“, а автори на проекта са Росица и Иван Никифорови.

Като един истински Александрийски фар тя умело направлява потока от съдби в градското море от „хора, стоки и капитали“, гара разпределителна за нашите Вчера, Днес и Утре. Помни толкова много случайни и нарочни срещи. Присъствала е на безброй тъжни раздели. Чувала е и знае толкова тайни. Виждала е какво ли не. Често минаваме покрай нея, без да я забелязваме, заети със себе си и ежедневните си задачи. Възприемаме я като част от градския пейзаж, а тя е нещо много повече — символ и парченце идентичност, късче от Пазарджик.

Почти се бях сгромолясал в капана на собствената си Меланхолия, когато погледнах часовника си. Беше време. Тръгнах бавно. Точно преди да си сложа слушалките и да си пусна АС/ДС, чух как нечий телефон звъни зад мен, а един женски глас каза: „Чакам те на Колоната! Побързай!“

„НИЕ СЕ ОБИЧАМЕ!“

Декември вече тропаше сърдито с краче. Дните бяха станали къси, скучни и еднообразни — като сериите на „Дързост и красота“, а вечерите — дълги и потънали до уши в домашен уют и миризма на готвено.

Студът беше дошъл отдавна и всички бяхме свикнали с него като със старо чувство за вина.

От Коледа ни деляха повече от две седмици, но Коледният дух вече бавно се настаняваше в сърцата на всички, превръщайки се в свещено очакване.

Беше поредният четвъртък, педагогическият съвет току-що бе свършил и аз се метнах на предпоследния автобус за Пловдив, поемайки за вкъщи.

Тъмнината владееше целия автобус, в който бяхме само аз и още някакъв силует, за чийто притежател не знаех нищо.

Парното работеше с пълна сила, отпуснах се на седалката, превъртайки като на лента работния ден. Виждах само огънчето от цигарата на шофьора, която той беше запалил — противно на всички правила и изисквания. По „Радио 1 рок“ звучеше поредният хит от 80-те години на миналия век. Истинско блажено безвремие, което обаче свърши след по-малко от половин час.

Слязох на спирката на Езиковата гимназия, а един бял градски автобус № 44 бавно ме подмина, намигайки ми с насмешка и пренебрежение. Започна да вали някаква странна смесица от сняг и дъжд, които сякаш се караха помежду си кой да ме измокри.

Изведнъж една синя кола намали и спря пред мен. „Качвай се, ако си към центъра! Аз отивам към площад «Съединение»“ — каза шофьорът. Без да се замисля, скочих бързо и потеглихме.

Разменихме обичайните в такива случаи общи приказки и бързо се озовахме на моста на Герджика. Преди да слеза, попитах моя благодетел: „Не те ли е страх да качваш непознати на стоп?“ „Страх ме е, разбира се — отговори той, — но се опитвам отново да се науча да правя Добро.“

Чувствах се като зашеметен от отговора на този модерен хуманист.

Докато минавах под уличната лампа, си спомних думите на покойния Бисер Киров: „Искам на знамето на България да пише «Ние се обичаме!»“.

„Възможно ли е?“ — помислих си аз, а после бързо се шмугнах във входа.

Навън продължаваше да вали.

ПЪТУВАНИЯТА

ЧЕТВЪРТЪК

Четвъртък е. Един от онези дни в края на декември, в които се чувстваш като шофьор, който току-що е слязъл от колата, върви бавно и от време на време се обръща назад, за да се увери, че е паркирал правилно.

Вървя към новия ден, но си мисля за изминаващата вече 2017 г., опитвайки се да я анализирам. Не съществува обаче някакъв механизъм за броене на моментите, в които човек е бил на върха на щастието. А може би наистина то не се намира на този прословут връх, а е някъде там — по пътя към него.

Няма как да измерим болката и разочарованието, които изпитваме. Но като че ли най-много боли, когато си счупил нещо — някоя своя прашна мечта или крилете на срамежливата си надежда, загубил си доверие в някого или нещо или си се отказал да бъдеш себе си.

Студено е. Крия голите си ръце в джобовете си, но усещам как зимата ги бодне с невидимите си иглички — така, както само тя умее. Трябва най-после да си купя ръкавици.

Сиви облаци са надвиснали над новия ден като войник, който е нахлупил шапката си почти до веждите. Мирише на изгорели въглища, риба и кафе от съседните магазини. Вятърът си играе с прането на някаква старателна домакиня от втория етаж на блока пред мен, а под редицата гащи и потници един Дядо Коледа се катери по малка въжена стълба, закачена за терасата.

На спирката сме все едни и същи лица. Познаваме се. Почти всяка сутрин правим заедно едно и също — чакаме своето печелившо число: 12, 16, 18, 20 или 21. Покрай нас минава възрастен клошар със старо лилаво спортно яке с надпис Adibas. Бута метална количка, пълна с кашони и хартиени отпадъци. Усмивката му издава липсата на немалко зъби, а до него подтичва мършаво грозно куче.

Момичето, което чака до мен, пише нещо много важно на телефона си. Усмивва се и от време на време се чува бълбукане — изпраща сърца по месинджър. Панталоните му са скъсани точно на

коленете, като че ли току-що е паднало от колело. Ако не знаех, че това минава за модерно днес, щях да му дам пари за нови дънки. На рамото му виси малка кожена раница, обсипана с метални пирамиди, някои от които липсват. Осъзнавам за пореден път колко съм старомоден и изостанал — някъде там, в 80-те години на миналия век, при любимите си тупирани и космати рок звезди.

Точно на мястото за автобуса спира голяма черна лимузина, на чийто заден капак гордо лъска сребрист надпис ССБ, а до него — някаква цифра. Шофьорът, млад добре облечен мъж, едва забелязва всички нас — простосмъртните, ползващи услугите на градския транспорт, а пренебрежителният му поглед сякаш пита: „Какво правите на моята спирка, скапаняци?!“.

Изпълва ме усещане за социална несправедливост. Чувствам се като санкюлот, който след миг ще нападне Бастилията.

От колата слиза момченце, което държи маска на Дарт Вейдър от „Междузвездни войни“. Хуква към частното училище „Дружба“, което е зад гърба ми, но гласът на младия мъж бързо го настига: „Чакай! Забрави си парите!“. Вади от джоба си синя банкнота и я подава на детето.

На мястото на лимузината, която потегля бавно, спира дванайската (моето печелившо число). Качвам се и включвам в режим „компютърна игра“. Припомням си дневните си ангажименти: 1) да купя кафе от Била; 2) да се обадя на Петя; 3) да се видя с майка ми... А после прехвърлям на ум уроците за деня: 8 А клас — Френският абсолютизъм, 11 А клас — Втората световна война, 11 Б — Българското общество през XV-XVII в.

Към мен се приближава кондукторката — странна леличка с прическа като каска, изрисувани вежди и червило, което далеч надхвърля възможностите на тънките ѝ устни. След като ме таксува, сяда до шофьора. Чувам я да казва: „Ето го бе! Най-послед!“.

Той я поглежда с отегчение, поглажда добре гледания си корем, прозява се и пита: „К’во ма?“

„Слънцето бе! Показа се най-послед!“.

Усещам как един плах слънчев лъч нежно ме милва по лицето, но докосва и душата ми. Веднага се сещам за жена ми. Само тя умее да ме кара да се чувствам така. Вече знам какво още е Валечка за мен — моят слънчев лъч.

Да, най-после. Четвъртък със сигурност ще бъде чудесен ден.
Още едно ново начало. Още един шанс. Още една възможност.
Благодарен съм.

ПЪРВИЯТ СНЯГ

Хруп, хруп, хруп... Снегът скърца под тежките ми туристически обувки. (Добре, че не съм снежинка!).

Тихо е, но сякаш чувам как някой се тършува в мислите ми. Отваря скърцащия гардероб със спомените ми. Част от тях съм сложил най-отзад. Други стоят разхвърляни и уморени от използване. Трудно осъзнаваме, че животът ни всъщност е низ от спомени. Още по-трудно е да се научим да ги оставяме да си отидат.

Забелязвам, че на мястото, на което държа малката статуя на съмнението си, сега има само един отпечатък от нея, заобиколен от прах. Боже, колко много прах! (Трябва да почистя тук!).

А къде е надеждата ми?! Сигурно пак е хукнала боса да разпитва хората по улиците. Мразя, когато прави така! После трябва да я търся и да я успокоявам. Последния път едва я накарах да спре да плаче. Задавала само един-единствен въпрос: „Защо на добрите хора се случват лоши неща?“, а всички и се присмивали.

Снежинка след снежинка се спускат тихо и решително над мен като бели командоси. Истински зимен снежен десант. Като с коректор декември покрива грозните градски гледки, дупките по улиците, разпиления извън казаните боклук.

Скреж е обвил голите клони на дърветата в безмилостна прегръдка. Само някое смело врабче се стрелва в надвисналото като присъда сиво ниско небе. Градските врабчета са много смели!

Хруп, хруп, хруп. Чувам отново стъпките си. Човекът от клуба на Анонимните оптимисти продължава да търси в мислите ми. Колко много имена! Половината от тях вече не мога да свържа с лица, а част от другата половина не желая да си спомням. Хората трудно приемат истината — особено ако тя има вкус на разочарование.

Чувствам се, както когато бях на 5 години, а майка ми ме водеше за ръка в детска градина „Пролет“. Дишам в шала си, който е пред устата ми. Сгривам го и го изпотпявам с дъха си. Тогава всичко ми изглеждаше по-голямо — и снегът, и черно-белият ни телевизор „София“, и чашата с липов чай.

Търся място на тротоара, където не е толкова мокро. Тръсвам единия си крак, веднага след това и другия, за да изтъряся натрупалия се по обувките ми сняг.

Де да можеше толкова лесно да се разделяме със страховете си! Тупам с двата крака и готово — вече не ме е страх от смъртта. Тупам още веднъж и готово — вече не се страхувам от зъболекар. А може би се нуждаем от страха, за да се оправдаваме понякога с него.

Пред мен всичко е бяло. Виждам само следи от някакви стъпки, които снегът бавно покрива. Някой е бил смел. Минал е пръв. Дал е пример. Винаги има някой, който е пръв: първият излъган, първият успял, първият отказал се.

Удивително е как снегът прави хората тихи. Увити в дебелиите си якета, загърнати в шалове си, потънали дълбоко в спиралата на егоизма си.

Колко много неприятности щяха да си спестят, ако говореха по-малко. Ако можех, щях да направя мобилно приложение за това и веднага да го пусна безплатно в Google play. Но сега... сега просто трябва да вървя. После ще му мисля.

Хруп, хруп, хруп. Снегът продължава тихо да рисува.

ТРИНАЙСТКАТА

Студено е. Все още е февруари. Зимата отказва да си ходи. А и тази сутрин пътувах по-рано. Пазарджик ме посрещна мъглив и сънен. На спирката на болницата сме само аз, няколко ученици, един мъж, на гърба на когото пише „ОХРАНА“, и една баба. След кратко колебание (все пак билетът за градския транспорт е 80 ст., което си е почти две кафета от машината), решавам да чакам автобуса по линия N 13, който всички наричат на галено „Тринайстката“. В тази симфония от миризми, шарени образи и колорит винаги е интересно. А и ако вървя пеш до СУ „Георги Брегов“, гр. Пазарджик, ще загубя поне 20 минути.

Мъжът, на гърба на когото пише „ОХРАНА“, хвърля цигарата си. Това е сигнал за всички — тринайстката идва. Скупчваме се пред втора врата. Правя опит да дам път на бабата зад мен, за да се качи първа. Докато се усетя обаче, тя вече е в автобуса преди всички. Странно, а само до преди малко сякаш куцаше.

Все едно. И аз съм вътре. По традиция ме наляга чувството за вина, че съм толкова голям и че заемам толкова много място. Затварям за миг очи и се опитвам да си представя, че съм много мъничък. Стискам силно раницата си в ръка. Кондукторката с отегчение си проправя път през безформената маса от тела и съдби. Зад мен две циганки с изрусени на кичури коси и много злато по себе си, обути в чехли, говорят на висок глас на своя странен език.

Отпред, на двете двойни седалки, седят четири пъпчиви момчета с девствени мустаци. Забили са носове в телефоните си. Играят някаква игра, свалена преди малко от Google play. Толкова са увлечени, че не забелязват света около себе си, нито двете момичета на тяхната възраст, които мълчаливо стоят прави до тях. Права стои и една енергична леличка, която от време на време възмутено пита на всеослушание: „Какво е това възпитание? Срамота! Вкъщи не са ли ги научили да отстъпват място на по-възрастните?!“ Напрасно. Момчетата са на следващото ниво на играта. Твърде важно е за тях.

Автобусът вече е при джамията. През изпотените стъкла виждам как градът бавно се събужда. Чувам сякаш бавните стъпките на

голямото чудовище Градски шум. Една жена с бели коси се оплаква от снаха си и сина си: „Кой им изгледа детето? Кой им помогна за колата? Ще видят те отсега нататък!...“. Някакъв старец от старческия дом, който е тръгнал да играе бинго, спори с шофьора за цената на тока преди и след 89-та...

„Слизам, хора!“ — крещя аз наум. Никой не ме чува, разбира се. Всички са прекалено заети със себе си и своите проблеми. Автобусът бавно намалява и аз скачам на тротоара. Хвърлям билета си в уличното кошче и поемам към училище. Пред мен тринайстката бавно се слива с хоризонта.

ЦИГАРАТА

Човекът, който я хвърли, скочи бързо в автобус 44. Тя остана там — на спирката. Сама. И догаряше. Беше просто една цигара, която някой беше захвърлил и бе продължил по пътя си. Беше се отървал от нея като от неудобна мисъл. Минаващите наблизко коли и камиони и се смееха подигравателно и я подминаваха, всички натоварени с по няколко човешки съдби и купчина дневни ангажменти. Като живота, който минава покрай нас, докато се учим да го разбираме и да го обясняваме. Като миговете, които се опитваме да задържим, а те неусетно се превръщат в спомени. Като хората, които идват в живота ни и го напускат по една или друга причина.

Едно нахално врабче, което подскачаше наоколо безцелно, сякаш бе дочуло мислите ми. „Хайде стига бе! Това е само една цигара! Ти си луд!“ — ми каза с поглед то и може би беше право, но за себе си. „Тоя луд беше единственият човек, който се осмели да протестира“ — цитирах веднага Вазов и „Под игото“ в своя защита, но врабецът присмехулник така и не благоволи да ме изслуша.

Вятър довърши всичко. Завъртя цигарата във въздуха няколко пъти като циркова актриса, а после тя падна на земята и бавно угасна завинаги.

Късният следобед с неохота отстъпи мястото си на подранилата нетърпелива вечер и двамата заедно с нея се качихме на следващия автобус.

КЪДЕ Е ТОВА „ТАМ“?

Стоиш на перона на своята гара и чакаш. Зад гърба ти е чакалнята, в която почиват уморени от дълъг път твоите спомени. Тихо е. Усещаш как вятърът на твоята Неувереност леко те гали по лицето, напомняйки за себе си. Семафорът свети зелено, а нищо така и не идва.

Казвали са ти много пъти, че за всеки влак си има пътници, но наскоро ти сам разбра, че някои влакове не спират на доста гари. Това отнася ли се за твоята?! Колко още ще чакаш?! Заслужава ли си?! Не е ли по-добре да се примириш, да се обърнеш и тихо да се откажеш.

Чуваш как Търпението съобщава по високоговорителя, че има закъснение... поредното.

Багажът ти е с теб — това са само мечтите ти, които все още пазиш, и един стар чадър — за в случай че завали. Там сигурно вали.

Но къде е това „там“?

КВАРТАЛЪТ „НИКИШОВИЕЦ“ В КАТОВИЦЕ (ПОЛША)

Обичам Полша! Неслучайно се чувствах като у дома си в тази красива и горда страна.

А това е едно малко кътче от нея — кварталът „Никишовиец“ в чаровния град Катовице — в сърцето на Горна Силезия.

Миньорски квартал, построен в началото на ХХ в. Тук всяка улица и сграда сякаш говорят. Червените им тухли разказват за човешкия стремеж към по-добър живот. Рисуват мизерията на работническото гето, лишенията и малките радости. Сивото миньорско ежедневие. Болката и Надеждата, които се разхождат, хванати за ръце, а покрай тях се гонят сополивите и недохранени миньорски деца. Студеният северен вятър палаво си играе с нечие пране, окачено на телта.

Едно е сигурно — оставих част от себе си там и завинаги ще нося в сърцето си късче от харизмата на „Никиш“, както на галено го наричат местните.

КОРФУ

Опитвам се да вярвам в Бог, да бъда добър православен християнин, доколкото мога, въпреки че със сигурност небесното ми досие е пълно с грехове.

Опитвам се да вярвам, че има Рай, в който праведните хора да намират утеха и доказателство, че си струва да вярваш в Доброто и да се бориш в негово име.

Сигурен съм обаче, че има Рай и тук — на земята, а може би това е частица от онзи — „големия“ Рай. Аз видях тази частица с очите си преди години — там, на гръцкия о. Корфу. Там, където всичко е синьо, а водата в плажовете — кристалночиста и прозрачна. Маслинените дръвчета нежно поклащат клони при лекия галещ полъх на бриза, носещ усещането за спокойствие и свежия мирис на Йонийско море. Лимоните са във всяка къща, боядисана във веселите цветове на дъгата. А усмихнатите, загорели от слънцето, лица на местните хора издават липсата на каквито и да било уреди за измерване на времето.

А вървейки из Стария град, имаш чувството, че си в италиански филм и сякаш ей сега от ъгъла на тесните улички ще изскочи София Лорен с леген, пълен с пране за простиране.

И когато вечерта се спусне плавно над острова като лек ефирен воал, пред теб се открива лунната пътека по вълните, която те кара да се чувстваш свободен.

ЮНДОЛА

Мирише на бор. Шишарки се търкалят по зеления килим на поляната като преосмислени и изоставени мечти.

Мащерка, жълт кантарион, бял равнец — майката Природа щедро предлага безценните си дарове.

Слънцето бавно се спуска над гордите върхари. Някъде се чува кучешки лай и чанове от минаващо наблизно стадо.

Величествените планини — Рила и Родопи — са прострели ръце върху раменете ми като две страстни жени. Всяка ми нашепва нещо тайно, всяка ме дърпа към себе си.

Вятърът носи блажена прохлада и обещава студена нощ.

Разтварям широко ръце. Искам да прегърна момента, да го задържа колкото може по-дълго, а без да осъзнавам, вече съм го превърнал в част от себе си.

ВЪПРОСИТЕ

МОЖЕШ ПОНЕ ДА ОПИТАШ

Шляеш се безцелно по улица „Безразличие“ с ръце в джобовете. Пред теб един след друг изскачат пътните знаци: Арогантност, Лицемерие, Злоба..., а наблизко те очаква Кръстовището на Решенията.

Мислиш си самодоволно, че си застрахован от това или онова, че нищо лошо не може да те застигне. Затънал си в собствената си глупава гордост, приемайки своето „утре“ за даденост.

Все отлагаш думички като „Обичам те!“, „Благодаря ти!“, „Прости ми!“, които да кажеш на любимите си хора днес, успокоявайки се, че те вече ги знаят, че вече веднъж си ги казвал.

Казваш си, че „има време за всичко“, а животът изтича през пръстите ти като ситен пясък. Стискаш ръка, за да го задържиш, но не успяваш.

Остават само болката от стискането и чувството за пропуснати мигове, за пропиленни възможности да покажеш добрата половина от себе си.

Дали си струва?! Не зная! Всеки решава сам. Можеш поне да опиташ.

ВЪПРОСИ

Не помня откога не бях звънял на Надеждата за помощ. Не ми се беше налагало скоро, а и тя невинаги вдига телефона си. Често дава и заето.

„Той си остана ергенче“ — ми казва старият му баща с болка, докато ми стиска ръката и я разтърсва за поздрав. За пореден път се удивлявам от силата и стоицизма на българските пенсионери. „Не се тревожи! — казвам — Всеки си има късмет в живота.“. Очите му бавно се наливат със сълзи, а той премества бастуна в другата си ръка, за да извади смачкана носна кърпа от джоба си.

„Да, ама дъщеря ми си има бебе“ — продължава и усмивката изгрява на лицето му като дъга след тъжния дъжд на сълзите. „Ето, видя ли? — отговарям. — Нещата не са толкова зле, станал си дядо. Знаеш ли, веднъж един единадесетокласник ми написа: «Никой не може да избяга от Любовта, защото, където и да се скрие, тя винаги ще го намери». Помисли за това!“ — довършвам аз, правейки последен опит да му бъде полезен.

Той поклаща глава, моли ме да му ида на гости някой ден и закуцуква бавно към магазина за хляб и кисело мляко.

Поемам към училище. Ако срещна по пътя си Щастието, веднага ще го накарам да си запише имената и адреса на този човек и сина му. Ще искам тази странна Непостоянност да ми обясни защо понякога то съпътства човека като сянка, а друг път бяга от него като ученик от досаден час.

Какво да правим с уморените си мечти, желания и спомени? Има ли Смисъл да живеем за тях? Или трябва да се научим да ги оставяме да си отидат?

МОЖЕ БИ НЕ ВСИЧКО Е ЗАГУБЕНО

Вчера бързах за среща с Милен. Минах направо край театъра, при книжния пазар. Там видях Юри и негови приятели, които спореха нещо на висок глас за... Стругацки!

Поздравихме се с Юри, както ние си знаем. Обичам и уважавам този храбър оловен войник! Дълги години той ме снабдяваше с книжните заглавия, които търсех. (Юри може да намери дори обелка от луканка в джоба на веган!).

После продължих към срещата ми и си помислих, че не всичко е загубено, щом в центъра на моя малък еснафски град група хора разпалено спорят за книгите на руски писатели фантасти.

СЪЗЕРЦАНИЕТО

ТИХОТО ОЧАРОВАНИЕ НА КАНАЛА

Тихото очарование на канала, което носи усещането за онзи стария, черно-бял Татар Пазарджик от спомените на твоите баба и дядо.

Достатъчно е само да се заслушаш в шума на водата и да яхнеш своето Въображение.

Тогава можеш да помиришеш изпечения току-що гювеч в някоя обществена фурна.

Да чуеш конския тропот от някой забързан файтон. Да видиш как група палави хлапаци с нахлупени до очи шапки с козирки, го гонят щастливи в прахта. След тях се развяват кърпените им за кой ли път дрипави ризи. Ожулените им от игри колене, задебелите им от работа детски ръце, почернелите им от слънцето на Тракия и къпането в Марица лица.

Току-виж се разминеш с някой господин, облечен „по французки“. Той ще те погледне строго. С достойнство ще ти кимне под мустак, повдигайки бомбето си в знак на поздрав. А след това бавно ще продължи по пътя си, почуквайки по паважа с бастунчето си.

СТАРИЯТ ЧИНАР

Старият чинар в двора на СУ „Георги Брегов“, гр. Пазарджик — безмълвен свидетел на толкова много сърдечни терзания и емоции.

Виждам и чувам себе си и своите съученици преди 20 години, улисани в преследването на топката в поредния титаничен футболен сблъсък, който се играе под дървото между „В“ и „Г“ клас.

Трепетни погледи, скрито хвърляни към някоя самонадеяна госпожица, обожавана полулегално от всички момчета от випуска.

Подухва леко и клоните на дървото сякаш нашепват свещените думи „Обичам те!“, изречени и забравени тук. Блуждаещ поглед, пълен с всеотдайност.

ПОБЪРЗАЙ!

Някой е влизал в душата ти. Разхвърлял е всичко, а след това бързо е избягал, хлопвайки вратата след себе си. Било е отдавна. Толкова отдавна, че ти самият вече не помниш кога. Може би се случи тогава, когато се опита да накараш детето у себе си да повярва в мечтите си. А после го чу тихо да плаче зад ъгъла. Или може би беше след това? Има ли значение, по дяволите?! Нали все някога трябва да пораснем! Сложно е.

А ти така добре беше подредил. Знаеше кое къде е, и бързо го намираще, когато ти потрябва. Старите надежди, грижливо сгънати, си стояха на куп до малките ти тайни, натъпкани една в друга като чифтове чорапи. Удобните чехли на Безразличието винаги си стояха там, където ги оставяше, а днес едната вече я няма. Спомените ти висяха по закачалките, грижливо подредени по давност. Боже колко са много! Мирише на нафталин. Да не би умишлено да пазиш някои от тях? Все едно! Няма значение! Всички го правим!

Кога най-после ще бъдеш смел и ще разделиш прането си на цветно и бяло? Питаш ме защо. Защото така трябва, за да успееш да отделиш лъжите от полуистините.

Толкова дълго живееш на квартира у Самотата, че вече дори си спрял да ѝ плащаш наем. Там е удобно, нали? А и никой не иска нищо от теб. Само Тишината ти идва в повече понякога.

Не е ли време да излезеш навън и да потърсиш онова красиво лице, което често идва в съня ти и срамежливо бърза да си тръгне, преди да се събудиш?

Да, зная, страх те е, че може отново да срещнеш Разочарованието и Унижението — тези две лоши улични момчета в кожени якета и тъмни очила. Още помниш Болката от последния път, когато те те спънаха и ти ожули коленете си.

А и как да обясниш на Доверието си в хората, че трябва да спре да се крие под леглото?

И аз се страхувам, приятелю. Всички се страхуваме. Но Щастието и Любовта имат нужда от шансове.

Помисли за това, но **ПОБЪРЗАЙ!** Нямах цяла Вечност. Остана ти половин живот.

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.